

เรื่อง

บทบาทและหน้าที่ของโยธาอัคร

เอกสารประกอบการสัมมนา

เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศาสนสมบัติ
ของวัดและมูลนิธิที่ราชอาณาจักร”

วันอังคารที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖

ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมเทพนคร อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

รายนาม
ของ
คณะกรรมการการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร

---

๑. นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายประศาสตร์ ทองปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พันตำรวจโท เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนัจมุดดีน อูมา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายพินิจ จันทร์สมบูรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นางอนงค์วรรณ เทพสุทิน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. ร้อยโท ดร.กฤเทพ ใจกระจ่าง	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายสุวรรณ กู้สุจริต	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นางพิชญ์สินี กิตติรักษกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายวิจิตร พรพฤตมิพันธ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายอรรถพล มามะ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. นายยงยุทธ สุวภาพ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. หม่อมราชวงศ์ดำรงดิศ ดิศกุล	โฆษกคณะกรรมการ
๑๔. นายจำรัส เวียงสงค์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๕. นายอมรเทพ สมหมาย	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๖. นายพรชัย อรรถปรีชากร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๗. นายรัฐมล สมบูรณ์เทอดธนา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ หมวด ๔ กรรมการ ข้อ ๘๐
(๒๖) ได้บัญญัติว่า

"คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม" มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณา
สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา การอนุรักษ์ศิลปะ การรักษา
ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านและเอกลักษณ์ไทย

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ในอำนาจ
หน้าที่ของคณะกรรมการ แล้วรายงานคณะกรรมการในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คณะอนุกรรมการกระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดไม่เสร็จ
ภายในเวลาที่กำหนด ให้ประธานคณะอนุกรรมการขออนุญาตขยายเวลาต่อที่ประชุมคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการแต่ละคณะประกอบด้วยคณะอนุกรรมการมีจำนวนไม่เกินสิบคน
โดยให้ตั้งจากบุคคลที่เป็นกรรมการในคณะนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนอนุกรรมการ
ทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือกจากรายชื่อที่กรรมการเสนอ

เอกสารประกอบการเสวนา
ของ
คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร

ลำดับที่

เรื่อง

๑. บทบาทไวยาวัจกร
๒. ไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
๓. การกันเขตจัดประโยชน์
๔. การออกหนังสือสำคัญเอกสารสิทธิ
๕. การจัดให้เช่าที่ดินวัด
๖. การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินวัด
๗. การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของวัด

ไวยาวัจกร

ความหมายของไวยาวัจกร

ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้ทำกิจธุระแทนภิกษุหรือสงฆ์ , ผู้ทำการขวนขวายแทนภิกษุหรือสงฆ์
ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้ทำกิจธุระแทนสงฆ์,ผู้ช่วยขวนขวายทำกิจธุระ,ผู้ช่วยเหลือรับใช้พระ

ไวยาวัจกรตามพระวินัย

ตามพระวินัย มีไวยาวัจกร ที่ปรากฏในสิกขาบทที่ 10 จีวรวรรคที่ 1 นิสสัคคิยาจิตตีย์

ความว่า “ถ้าใคร ๆ นำทรัพย์มาเพื่อค่าจีวรแล้วถามภิกษุว่า ใครเป็นไวยาวัจกรของเธอ ถ้าภิกษุต้องการจีวร ก็พึงแสดงคนวัด หรืออุบาสกว่า ผู้นี้เป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ครั้นเขามอบหมายไวยาวัจกรนั้นแล้ว สั่งภิกษุว่า ถ้าต้องการจีวร ให้เข้าไปหาไวยาวัจกร ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาแล้วทวงว่า เราต้องการจีวรครั้งนี้ได้ 3 ครั้ง ถ้าไม่ได้จีวร ไปยืนแต่พอเขาเห็นได้ 6 ครั้ง ถ้าไม่ได้ ขึ้นไปทวงให้เกิน 3 ครั้ง ยืนเกิน 6 ครั้ง ได้มา ต้องนิสสัคคิยาจิตตีย์ ถ้าไปทวงและยืนครบกำหนดแล้วไม่ได้จีวรจำเป็นต้องไปบอกเจ้าของเดิมว่าของนั้นไม่สำเร็จประ โยชน์แก่ตนให้เขาเรียกเอาของเขาคืนมาเสีย”

อธิบายความตามวินัยมุข เล่ม 1 ทัศนะที่ 6 สิกขาบทที่ 10 ว่า อนึ่ง พระราชาก็ดี ราชอำมาตย์ก็ดี พราหมณ์ก็ดี คฤหบดีก็ดี ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไปด้วยเหตุเฉพาะภิกษุว่า เจ้าจงจ่ายจีวร ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรนี้แล้ว ยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจีวร ถ้าทุดนั้น เข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรนี้ นำมาเฉพาะท่าน ขอท่านจงรับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ภิกษุนั้น พึงกล่าวต่อทุดนั้นอย่างนี้ว่า พวกเราหาได้รับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไม่ พวกเรารับแต่จีวรอันเป็นของควรร โดยกาล ถ้าทุดนั้น กล่าวต่อภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า ก็ใคร ๆ ผู้เป็นไวยาวัจกรของท่านมีหรือ ภิกษุผู้ต้องการจีวร พึงแสดงชนผู้ทำการในอาราม หรืออุบาสก ให้เป็นไวยาวัจกร ด้วยคำว่า คนนั้นแลเป็นไวยาวัจกรของพระภิกษุทั้งหลาย ถ้าทุดนั้น สั่งไวยาวัจกรนั้นให้เข้าใจแล้ว เข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คนที่ท่านแสดงเป็นไวยาวัจกรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจแล้ว ท่านจงเข้าไปหา เขาจักให้ท่านครองจีวรตามกาล ภิกษุผู้ต้องการจีวร เข้าไปหาไวยาวัจกรแล้ว พึงทวงพึงเตือน 2 - 3 ครั้ง ว่า รูปต้องการจีวร ภิกษุทวงอยู่เตือนอยู่ 2-3 ครั้ง ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจีวรสำเร็จได้การให้สำเร็จ ได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็นดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ พึงเข้าไปยืนต่อหน้า 4 ครั้ง 5 ครั้ง 6 ครั้ง เป็นอย่างมาก เธอยืนนิ่งต่อหน้า 4 ครั้ง 5 ครั้ง 6 ครั้ง เป็นอย่างมาก ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจีวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็นดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ถ้าเธอพยายามให้ยิ่งกว่านั้น ยังจีวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสสัคคิยาจิตตีย์ ถ้าให้สำเร็จไม่ได้พึงไปเองก็ดี ส่งทุดไปที่ใด ในสำนักที่ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรมาเพื่อเธอ บอกว่า ท่านส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ไปเฉพาะภิกษุใด ทรัพย์นั้นหาสำเร็จประ โยชน์น้อยหนึ่งแก่ภิกษุนั้น ไม่ ท่านจงทวงเอาคืนทรัพย์ของท่าน ทรัพย์ของท่านอย่าได้ฉิบหายเสียเลย นี่เป็นสามิจกรรม (คือการชอบ) ในเรื่องนั้น

ไวยาวัจกรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีที่มีการมอบหมายให้ไวยาวัจกรดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัด ไวยาวัจกรมีฐานะเป็น “ตัวแทน” ของวัดในการจัดการทรัพย์สินของวัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตราชำระใหม่ (พ.ศ.2535)

ไวยาวัจกรตามประมวลกฎหมายอาญา

ไวยาวัจกรมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามประมวลกฎหมายอาญาจึงได้รับการคุ้มครองและควบคุม ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 136 ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 147 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สิน เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่น โดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

หน้าที่ของไวยาวัจกร

- 1.หน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัต
- 2.หน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ

หน้าที่ไวยาวัจกรประเภทที่ 1 ได้แก่หน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัตจากส่วนราชการที่ได้ตั้งนิตยภัตถวายแก่พระภิกษุในวัดนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ไวยาวัจกรจะต้องได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสเพื่อนำไปแสดงเป็นหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการผู้จ่ายนิตยภัต ตามระเบียบของทางราชการ ส่วนหน้าที่ไวยาวัจกรประเภทที่ 2 คือ หน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดซึ่งต้องมีหนังสือมอบหมายของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน เนื่องจากศาสนสมบัติของวัดมีอยู่มากมายหลายชนิด บางส่วนสำหรับใช้ในการพระศาสนา และบางส่วนก็มีได้ใช้ใน การพระศาสนา นอกจากนี้ วิธีการดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัด ก็อาจกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน ฉะนั้น ทรัพย์สินส่วนใดจะมอบหมายให้ไวยาวัจกรจัดการ โดยวิธีใดจึงจำเป็นต้องมี “หนังสือ” มอบหมาย ของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่อง หรือข้อยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกร

แต่อย่างไรก็ดี ในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรประเภทที่ 2 ถึงแม้ว่าจะได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสเป็นหลักฐานไว้แล้วก็ตามไวยาวัจกรจะดำเนินการไปโดยอิสระตามความพอใจของตนก็หาไม่ จะต้องจัดการให้เป็นไปโดยชอบด้วยบทบัญญัติในมาตรา 40 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กล่าวคือ ต้องให้เป็นไปตาม “วิธีการ” ที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยนัยนี้ ถ้าไวยวัจกรปฏิบัติกรใด ๆ โดยไม่ได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสก็ดี หรือได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสแล้ว แต่กระทำไปโดยมิชอบด้วยวิธีการตามที่กำหนดไว้ใน กระทบวงก็ดี ต้องถือว่าได้กระทำไปโดยนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือมิชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ของตนแล้วแต่กรณี หากเกิดข้อบกพร่อง หรือเสียหายขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวแล้วไวยวัจกรจะต้อง “รับผิดชอบ” ในความบกพร่องหรือความเสียหายนั้น โดยนัยเดียวกัน ถ้าเจ้าอาวาสมอบหมายให้ ไวยวัจกรปฏิบัติกรใด ๆ โดยมีได้มอบหมายเป็นหนังสือ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 นี้แล้ว หากเกิด ข้อบกพร่องหรือเสียหายขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวแล้วเจ้าอาวาสจะต้องร่วม “รับผิดชอบ” ในความบกพร่อง หรือความเสียหายนั้นด้วย

การแต่งตั้งไวยวัจกร

เนื่องจากไวยวัจกรต้องรับภาระปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนได้ ส่วนเสียของวัด และพระศาสนาอยู่หลายประการ เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่องเสียหายในการปฏิบัติ หน้าที่ของไวยวัจกรดังกล่าวแล้วจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้ง ไวยวัจกร ไว้เป็นพิเศษ ซึ่งแยกสาระสำคัญออกพิจารณาได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. หลักเกณฑ์การแต่งตั้งไวยวัจกร
2. วิธีการแต่งตั้งไวยวัจกร
3. การแต่งตั้งไวยวัจกรหลายคน
4. การแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งไวยวัจกร

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งไวยวัจกร

กฎหมายที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นไวยวัจกรตามกฎหมายอาศรมสมาคม ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2536) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยวัจกร ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 6

ข้อ 6 กฎหมายผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยวัจกร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นชาย มีสัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้ที่มีหลักฐานมั่นคง
- (4) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยวัจกรได้
- (5) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ
- (6) ไม่เป็นผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน

ไม่สมประกอบหรือมีโรคเป็นที่รังเกียจแก่สังคม

- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่น มีความประพฤติเสเพล

เป็นนักเลงการพนัน เสพสุราเป็นอาจิม หรือติดยาเสพติดให้โทษ

- (8) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(9) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ หรือองค์การของรัฐบาล หรือบริษัทห้างร้านเอกชน ในความผิดหรือมีมลทินมัวหมองในความผิดเกี่ยวกับการเงิน

(10) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติในข้อ 6 โดยตลอดแล้ว จะเห็นได้ว่าได้กำหนด “คุณสมบัติ” ของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งไวยวัจกรไว้มากถึง 10 ประการ ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลและความมุ่งหมายอันสำคัญอยู่หลายประการ แต่ถ้าจะกล่าวโดยสรุปแล้วก็เพื่อให้ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม แก่ตำแหน่งหน้าที่ไวยวัจกร ซึ่งแยกพิจารณาโดยสังเขปได้ดังนี้

(1) เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยวัจกร จะต้องมีการติดต่อประสานงานกับบุคคล “หลายฝ่าย” เช่น เจ้าอาวาสและบรรพชิตในวัดนั้น ฝ่ายหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องฝ่ายหนึ่ง ตลอดถึงประชาชนทั่วไปอีกฝ่ายหนึ่ง จึงจำเป็นต้องกำหนด “คุณสมบัติ” เกี่ยวกับเรื่องเพศ วัย สัญชาติ ศาสนา หลักฐานการครองชีพ ความรู้ความสามารถ ความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งมีร่างกายและจิตใจอันสมบูรณ์ ดังที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ประการที่ 1 ถึงประการที่ 6 ทั้งนี้ ด้วยความมุ่งหมายเพื่อให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนั้นให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย

(2) นอกจากนี้ ไวยวัจกรยังมีหน้าที่อันสำคัญอีกส่วนหนึ่งกล่าวคือมีหน้าที่ต้องรับเก็บรักษา และเบิกจ่าย “เงินศาสนสมบัติ” ของวัดเป็นจำนวนมากตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับเรื่อง “ความประพฤติ” มิให้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สิน ล้นพ้นตัว ไม่เคยมีความผิดเสียหายเกี่ยวกับการเงิน ตลอดถึงไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเพราะกระทำผิดอาญามาก่อน ดังที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ประการที่ 7 ถึง ประการที่ 10 ทั้งนี้ โดยมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผู้ที่มีเกียรติเป็นที่เชื่อถือ ไว้วางใจ และป้องกันมิให้เกิดการทุจริตบกพร่องเสียหายแก่ทรัพย์สินของวัดและพระศาสนา

ฉะนั้น ในเรื่อง “คุณสมบัติ” ของไวยวัจกรทั้ง 10 ประการ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 6 นี้ จึงจัดเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกและแต่งตั้งไวยวัจกร เพราะถ้าปรากฏว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นไวยวัจกรนั้น “บกพร่อง” จากคุณสมบัติเพียงประการใดประการหนึ่ง การแต่งตั้งย่อมไม่เป็นการสมบูรณ์ตามกฎหมาย นอกนี้ ยังต้องดำเนินการให้ชอบด้วย “วิธีการ” แต่งตั้งตามที่บัญญัติไว้อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะได้พิจารณาในลำดับต่อไป

วิธีการแต่งตั้งไวยวัจกร

เนื่องจากมีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติของไวยวัจกรไว้เป็นหลักเกณฑ์ ในการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนด “วิธีดำเนินการ” แต่งตั้งไวยวัจกรไว้อีกส่วนหนึ่ง เพื่อควบคุมการแต่งตั้งให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย ดังที่บัญญัติไว้ในข้อ 7 มีความว่า

ข้อ 7 ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น
ปรึกษาสงฆ์ในวัดพิจารณาคัดเลือกคฤหัสถ์ผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ 6 เมื่อมีมติเห็นชอบในคฤหัสถ์
ผู้ใดก็ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งคฤหัสถ์ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกร โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ในการแต่งตั้งไวยาวัจกร เพื่อความเหมาะสมจะแต่งตั้งไวยาวัจกรคนเดียว หรือหลายคน
ก็ได้ ในกรณีที่ไวยาวัจกรหลายคน ให้เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่การงาน ให้แก่ไวยาวัจกรแต่ละคนเป็น
หนังสือ

ความรับผิดชอบของไวยาวัจกร

โดยที่ไวยาวัจกร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดประ โยชน์ศาสนสมบัติของวัด
อันเป็นทรัพย์สินของ “พระศาสนา” นอกจากจะมีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่
ไวยาวัจกร พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรตลอดจน
“ความรับผิดชอบ” ในหน้าที่ของไวยาวัจกร ไว้เป็นพิเศษอีกส่วนหนึ่ง เช่นเดียวกับความรับผิดชอบของ
ข้าราชการฝ่ายบ้านเมือง ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินแผ่นดิน หรือของ “ชาติ” ซึ่งแยกออก
พิจารณาได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. ความรับผิดชอบในทางแพ่ง
2. ความรับผิดชอบในทางอาญา

ส่วนความรับผิดชอบของไวยาวัจกรในข้อที่ 1 คือ ความรับผิดชอบในทางแพ่งนั้น
หมายถึงความรับผิดชอบในฐานะที่ไวยาวัจกรเป็น “ตัวแทนของวัด” ซึ่งเป็นนิติบุคคล ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา 31 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ถ้าไวยาวัจกรกระทำการใด ๆ โดยมีขอบด้วยอำนาจหน้าที่ของไวยาวัจกรหรือมิชอบ
ด้วยสิทธิหน้าที่ของวัด หากเกิดความเสียหายแก่วัดหรือบุคคลภายนอกก็ตาม ไวยาวัจกรผู้นั้นต้องรับผิด
ต้องรับใช้ความเสียหายนั้นแก่วัด หรือบุคคลภายนอกแล้วแต่กรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ ลักษณะ 15 ตัวแทน

ความรับผิดชอบของไวยาวัจกรในข้อที่ 2 คือ ความรับผิดชอบในทางอาญานั้น หมายถึง
ความรับผิดชอบในฐานะที่ไวยาวัจกรเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราช
บัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มีความว่า

“มาตรา 45 ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์
และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา”

ตามบทบัญญัติในมาตรา 45 ซึ่งยกฐานะของไวยาวัจกรให้เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาเช่นนี้ มิใช่มีความมุ่งหมายแต่เพียง “ควบคุม” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรเท่านั้นยังมีความมุ่งหมายแต่เพียง “ควบคุม” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรเท่านั้นยังมีความมุ่งหมายเพื่อ “คุ้มครอง” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติแยกความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานไว้เป็น 2 ลักษณะ คือความผิดเกี่ยวกับการปกครอง และความผิด เกี่ยวกับความยุติธรรม และความผิดทั้ง 2 ลักษณะ นั้นยังแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ

1. ความผิดต่อเจ้าพนักงาน
2. ความผิดต่อเจ้าหน้าที่พนักงาน

นอกจากนี้ยัง ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับเรื่องเจ้าพนักงานไว้ในลักษณะ และหมวดอื่น ๆ อีกในประมวลกฎหมายอาญา แต่ในที่นี้จะกล่าวแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องและสำคัญเท่านั้น

โดยนัยนี้ ถ้ามีผู้ใดกระทำความผิดต่อไวยาวัจกรผู้กระทำการตามหน้าที่ที่ต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ว่าด้วยความผิดต่อเจ้าพนักงาน หรือในลักษณะหรือหมวดอื่น ๆ แล้วก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกรณีนั้น ๆ ขอนำตัวอย่างมาประกอบการพิจารณาเฉพาะแต่เพียงบางกรณี

ตัวอย่าง เช่น ผู้ใดคูหมิ่นไวยาวัจกร ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องมีความผิดฐาน “คูหมิ่น” เจ้าพนักงานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 136

โดยนัยเดียวกัน ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดกระทำความผิดต่อหน้าที่ของตนต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดความผิดต่อเจ้าหน้าที่เจ้าพนักงาน หรือในลักษณะและหมวดอื่น ๆ แล้วก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกรณีนั้น ๆ

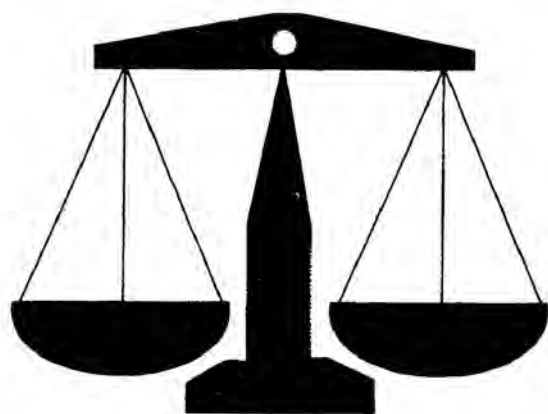
ตัวอย่าง เช่น ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดเบียดบังยักยกทรัพย์สินของวัด อันอยู่ในความครอบครองของตนตามหน้าที่ ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงาน “ยักยก” ทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 หรือ

ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของตน โดยทุจริตเป็นการเสียหายแก่วัด ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ในทาง “ทุจริต” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 151 นั้น หรือ

ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดย “มิชอบ” หรือโดยทุจริตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 157 มีความว่า

มาตรา 157 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*****

ไวยาวัจกรเป็น
เจ้าพนักงานตาม
ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

และ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

และ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

* สำหรับมาตรานี้ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”

หมวด ๓ การปกครองคณะสงฆ์

• มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม
การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

• มาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มี
เจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์
การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๑ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครองดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อำเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๒ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้น ตาม
ลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะ
อำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
พระภิกษุอื่นเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

• มาตรา ๒๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘

• มาตรา ๒๐ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘

หมวด ๔

นิคกรรมและการสละสมณเพศ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิกกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิกกรรมที่จะลงแก่ภิกษุก็ต้องเป็นนิกกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิกกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎมหาเถรสมาคม ให้มหาเถรสมาคม หรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิกกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิกกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิกกรรมให้สึก ต้องสึกภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

• มาตรา ๒๗ เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิกกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิกกรรมนั้น

(๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิม

(๓) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง

(๔) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

* มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

- (๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- (๒) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นศาสนสมบัติกลาง

* มาตรา ๓๒ ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย ในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด ให้กรรมการศาสนามีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วยการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- (๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- (๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

* มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผัดกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยกายุความขึ้นต่อสูกับวัดหรือกรรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

* มาตรา ๓๕ ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

---

* มาตรา ๓๑ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๔
* มาตรา ๓๒ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
* มาตรา ๓๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
* มาตรา ๓๕ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

* มาตรา ๔๒ ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอัครราชกุมารี หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอัครราชกุมารีตามมาตรา ๒๓ แล้ว กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ จัตวา วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคสาม หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๔ ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ หรือไม่ก็ตาม แต่มารับบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวความเท็จหรือปิดบังความจริงต่อพระอัครราชกุมารี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๕ ทวี ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

* มาตรา ๔๕ ตริ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน สิบหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๘ เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ และไวชาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

* มาตรา ๔๖ การปกครองคณะสงฆ์อื่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

* มาตรา ๔๒ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๓ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๔ ทวี เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔๕ ตริ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชกฤษฎีกา

แก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ
ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

พ.ศ. ๒๕๔๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

เป็นปีที่ ๕๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ
ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๔๕
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับ
การโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม
พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

(๒) ให้แก้ไขคำว่า “สำนักนายกรัฐมนตรีน” เป็น “กระทรวงคมนาคม” คำว่า “สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก” เป็น “สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร” และ คำว่า “เลขาธิการคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร”

มาตรา ๔๑ ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน” คำว่า “อธิบดีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” เป็น “อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน” คำว่า “เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน” คำว่า “รองเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน” และคำว่า “ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

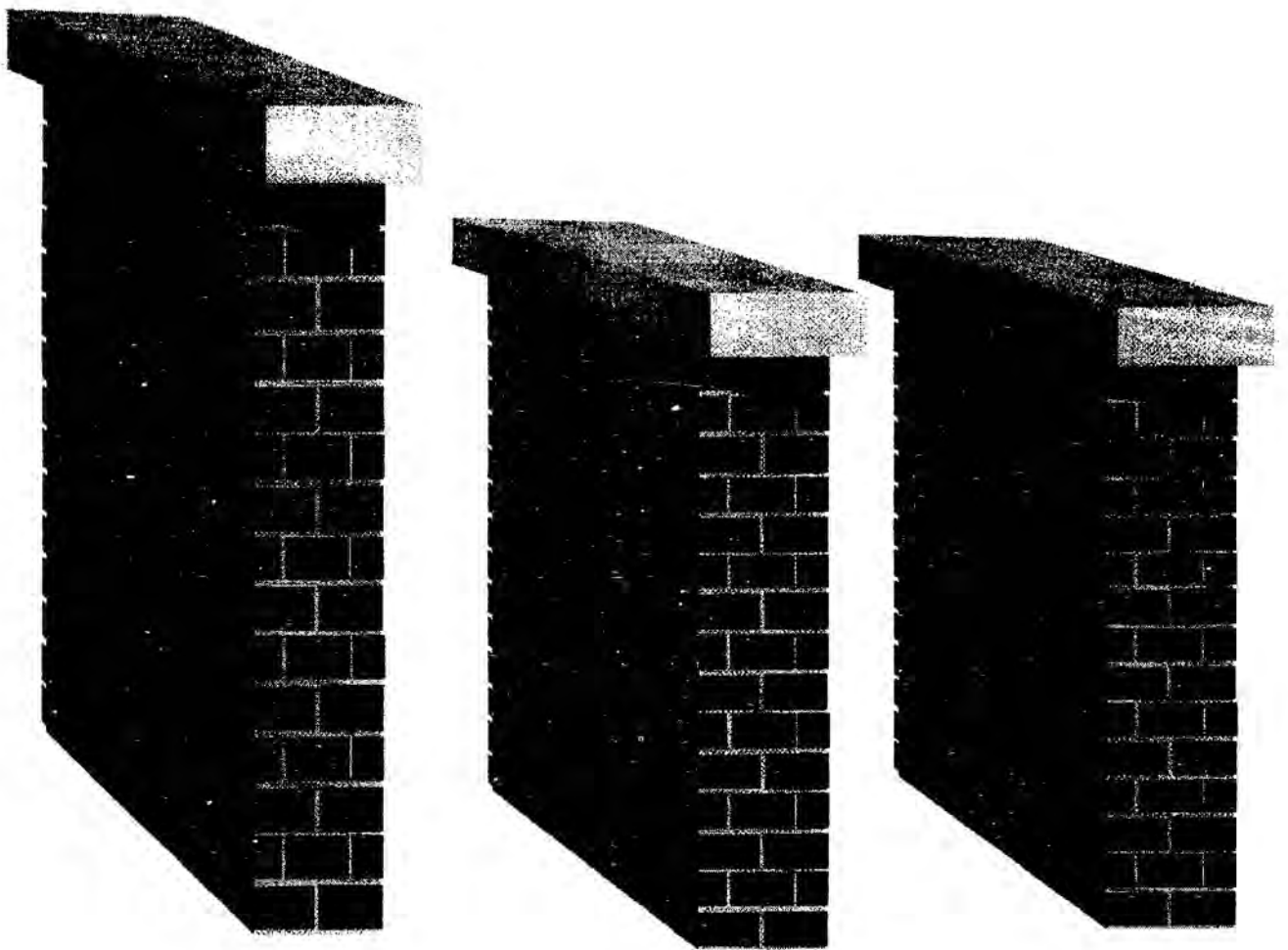
มาตรา ๔๒ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงศึกษาธิการ” และ “กรมการศาสนา” เป็น “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ” เป็น “นายกรัฐมนตรี” และคำว่า “อธิบดีกรมการศาสนา” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

มาตรา ๔๓ ในพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” เป็น “กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” และคำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

มาตรา ๔๔ ในพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” เป็น “กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์” คำว่า “ปลัดกระทรวงมหาดไทย” เป็น “ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์” และคำว่า “อธิบดีกรมการปกครอง” เป็น “อธิบดีกรมปศุสัตว์”

มาตรา ๔๕ ในพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ ให้แก้ไขคำว่า “กรมทรัพยากรธรณี” เป็น “กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่” คำว่า “อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี” เป็น “อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่” และคำว่า “ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่” เป็น “เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่”

การกันเขตจัดประโยชน์

หลักการพิจารณาการกันเขตจัดประโยชน์ที่วัด

1. ปัญหา อุปสรรค เนื่องจากปัจจุบันได้มีการกันเขตที่วัดที่เป็นที่จัดประโยชน์ อาทิเช่น ก่อสร้างอาคารพาณิชย์หรือแบ่งที่ดินให้เช่าสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 (2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ นั้น ะกระทำได้อีกคือเมืองกรมการศาสนา เห็นชอบ และได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม นั้น ซึ่งใน เรื่องนี้ยังมีวัดอีกเป็นจำนวนมาก ที่ทำการให้ที่ดินดังกล่าวจัดประโยชน์ โดยไม่ทำการ ออกันเขตอย่างถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในแง่การใช้ที่ดิน อาจเป็นจากหลายสาเหตุ คือ

1. ไม่เข้าใจ หลักการใช้ที่ดิน
2. ไม่เข้าใจวิธีดำเนินการขอกันเขต
3. อื่น ๆ

ในการกันเขตดังกล่าววัด และสำนักง นพระ ทศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนมหาเถรสมาคม ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนกัน เพื่อให้การกัน เขตเป็น ไปได้อย่างไม่มีความขัดแย้ง และถูกต้องตามหลักการ จึงควรที่จะยกเรื่องขึ้นมาพิจารณา

2 วิธีการดำเนินการ ะต้องจัดทำ แผนผังวัด แสดงการใช้ที่ดินของวัด แบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาสสาธารณะสงเคราะห์ กำหนดที่ตั้ง สนาสนะต่าง ๆ ให้ถูกมาตราส่วน แบ่งเขตที่ต้องการกันเป็นเขตจัดประโยชน์อย่างชัดเจน ถ้าจะให้ ได้ผลถูกต้องตามหลักการ ควรมอบให้สถาปนิกหรือช่างที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ที่ดินเกี่ยวกับวัดเป็นผู้จัดทำแผนผัง โดยมีหลักการ และจุดประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อให้การใช้ที่ดินจัดประโยชน์เป็นไปอย่างเหมาะสม ไม่ทำลายหรือ บง ความสง่างามของวัด

2.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินวัดจัดประโยชน์สอดคล้องกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินของ สี่ นกผง เมือง

2.3 เพื่อป้องกันการจัดประโยชน์ในที่ดินของวัด ที่ขัดกับแนวทางพัฒนาวัด ป้องกัน การ กรุกเถินวัดและการหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากบุคคลภายนอก และผู้มีอิทธิพล

หลักการพิจารณาเพื่อกำหนดวางผังกันเขตที่ดินเพื่อจัดประโยชน์ของวัด

- 3.1 จะต้องห่างจากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างของวัด ไม่น้อยกว่า 20 เมตร
- 3.2 จะต้องไม่ทำลายคุณค่าทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมของวัด
- 3.3 จะต้องไม่บังหน้าวัดเกินกว่า 50 % ของรอบวัด

14. ข้อกำหนดประกอบ. ....

เขียนที่.....

วันที่ . . เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การกันเขตจัดประโยชน์

เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนผังวัดจำนวน.....ชุด

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อ/ฉายาเจ้าอาวาส.....ตำแหน่งทางการปกครอง

คณะสงฆ์เป็น.....

วัตถุประสงค์ในการขอกันเขตจัดประโยชน์.....

.....

.....

.....

รายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินในการกันเขตจัดประโยชน์ จำนวนที่ดิน
ที่ตั้งวัดทั้งหมด จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา จำนวนที่ดินที่ขอ
กันเขตจัดประโยชน์ จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

จึงเจริญพรมาเพื่อแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณา
ต่อไป

ขอเจริญพร

ลงชื่อ

(.....)

เจ้าอาวาส

แบบฟอร์มแสดงความคิดเห็น

ความเห็นเจ้าคณะตำบล.....
.....

ลงชื่อ.....
( )

ความเห็นเจ้าคณะอำเภอ.....
.....

ลงชื่อ.....
( )

ความเห็นนายอำเภอ.....
.....

ลงชื่อ.....
( )

ความเห็นเจ้าคณะจังหวัด.....
.....

ลงชื่อ.....
( )

ความเห็นผู้ว่าราชการจังหวัด.....
.....

ลงชื่อ.....
( )

การออกหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด

นายอวยพร จินาโต

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535

ได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับที่ดินของวัด คือ

มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- 1) ที่วัด คือ ที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- 2) ที่ธรณีสงฆ์ คือ ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- 3) ที่กัลปนา คือ ที่ซึ่งมีผู้อุทิศแด่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

“มาตรา 34 การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้กระทำได้อีก แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การ โอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับคำผัดกรรมจากส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อผู้กับวัดหรือกรรมการศาสนา แลแล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา 35 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี”

มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- 1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- 1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งไม่ใช่ของวัดใด

วัดหนึ่ง

- 2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการศาสนา เพื่อกำหนดให้ถือว่ากรรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนี้ด้วย

การดูแลและรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันและรักษาที่ดินของวัดมิให้บุคคลอื่น นำที่ดินของวัด ไปเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เมื่อบุคคลอื่นครอบครองที่ดินของวัด และนำไปออกหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองแล้ว ถ้าหากทางวัดมีหลักฐานก็สามารถฟ้องเพิกถอนให้กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดได้ การสร้างวัดก่อน พ.ศ.2484 ส่วนใหญ่มิได้คำนึงถึง

หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด จะเห็นได้ว่าหลักฐานเพียงการครอบครองที่ดิน และขึ้นทะเบียนไว้เท่านั้น ประกอบกับประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของวัด

ปัจจุบันนี้สภาพบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก มีการตัดถนนหนทางที่ดินเริ่มมีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะที่ดินของวัด เริ่มมีปัญหาด้านการบุกรุกและได้แย้งกรรมสิทธิ์กับเอกชนข้างเคียงเมื่อมีกรณีพิพาท ถ้าหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินของวัดไม่สามารถที่จะยืนยันว่าเป็นของวัดได้ทำให้มีโอกาสสูญเสียที่ดินไปโดยไม่สามารถที่เรียกคืนมาได้ อีกทั้งการปกครองดูแลที่ดินก็เป็นไปด้วยความลำบาก เพราะไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้ได้กรรมสิทธิ์เป็นของวัด โดยสมบูรณ์ตามกฎหมายต่อไป

หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด ที่จะดำเนินการมีโฉนดที่ดินและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) มีวิธีการดำเนินการ คือ

1. โฉนดที่ดิน

1.1 ให้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม ในการประชุมครั้งที่ 16/2528 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2528 ที่ประชุมมีมติดังนี้

1) ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลายซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร กิติ ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาลกิติ ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2496 ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน กล่าวคือ การขอรังวัดรับโฉนด การขอสอบเขต การขอแบ่งแยก และการขอรับรองแนวเขตที่ดินของวัด 4 ประการนี้ ให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนา หรือตัวแทนของกรมการศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัดแต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

2) ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าว ในข้อ 1 โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทนายทนายทนายแห่งวัดนั้น อันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือมีจำนวน 2 หรือ 3 ท่าน ให้เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าอาวาสในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัดแต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

มติมหาเถรสมาคมนี้ กรมการศาสนาได้มีหนังสือแจ้งให้กรมที่ดิน จังหวัดเจ้าคณะภาค และเจ้าคณะจังหวัดทราบด้วย

1.2 ให้ทางวัดจัดเตรียมหลักฐานและประสานงานกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคมดังนี้

1.2.1 เตรียมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด หลักฐานการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ใบตราตั้งเจ้าอาวาส ฯลฯ

1.2.2 เตรียมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ค่าวาง

มัดจำรังวัด ฯลฯ (ซึ่งสำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดให้) เพราะวัดมีพระสงฆ์ทางวัดจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง

1.2.3 เตรียมผู้ที่จะถือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามข้อ 1.2.2 แทนวัด โดยคัดเลือกจาก ไวยาวัจกร กรรมการของวัด หรือทายกทายิกาที่ทางวัดเชื่อถือได้ และร่วมดำเนินการกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม อย่างน้อยวัดละ 1 คน

1.3 ตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสำรวจ และรังวัดที่ดิน ตัวแทนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่การปฏิบัติงานจริงให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ในกรณีที่วัดมอบให้ ไวยาวัจกรหรือทายกทายิกาดำเนินการ ต้องดำเนินการ คือ

1.3.1 ก่อนดำเนินการ ต้องได้รับมอบอำนาจจากทางวัดเสียก่อน

1.3.2 เตรียมการดำเนินการ คือ

1.3.2.1 ยื่นคำขอรังวัดต่อสำนักงานที่ดิน โดยมีหลักฐานประกอบ เช่น แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) หลักฐานทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินของวัด ใบตราตั้งเจ้าอาวาส หลักฐานการได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมา ประวัติของวัดในการครอบครองที่ดิน

1.3.2.2 วางเงินมัดจำทำการรังวัดตามกำหนด (สำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดเอง) พร้อมทั้งรับหมาย-ส่งหมาย เพื่อให้ที่ดินข้างเคียงมาระวังชี้แนวเขต

1.3.2.3 เมื่อถึงวันทำการรังวัด ต้องติดต่อรับช่างแผนที่ไปดำเนินการ พร้อมทั้งนำรังวัดชี้แนวเขตที่ดินรอบแปลง และอำนวยความสะดวกให้แก่ช่างแผนที่จนกระทั่งงานเรียบร้อย

1.3.2.4 ต้องคอยติดตามเรื่องมีเหตุขัดข้องอย่างไร และคอยช่วยแก้ไขให้ งานเรียบร้อย

1.3.2.5 รับหมายและนำเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินปิดประกาศตามชั้นตอน เพื่อรอรับโฉนด

1.3.3 เมื่อดำเนินการจนได้รับโฉนดที่ดินแล้ว ให้นำโฉนดเก็บรักษาไว้ที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และแจ้งทางวัดทราบ

2 หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) การดำเนินการขออออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) วัดมีพระสงฆ์สามารถที่จะดำเนินการได้เองโดยมอบให้ ไวยาวัจกรกรรมการของทางวัด หรือทายกทายิกาที่ทางวัดเห็นสมควร เป็นผู้ดำเนินการแทนวัดก็ได้ มีวิธี ดำเนินการอยู่ 2 อย่าง คือ

2.2 ขออออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) เฉพาะราย

2.3 ขออออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ

ในกรณีวัดมอบให้ ไวยาวัจกร หรือกรรมการของทางวัดดำเนินการต้อง ดำเนินการ คือ

1. ให้เตรียมหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดินของวัด พร้อมทั้งทำหนังสือไปยื่นคำขอที่สำนักงานที่ดินอำเภอ ซึ่งที่ดินของวัดตั้งอยู่

2. ที่ดินอำเภอจะเป็นผู้นัดหมายในการดำเนินการ เช่น เงินค่าวางมัดจำรังวัดวันกำหนดรังวัดพิสูจน์ และหนังสือถึงที่ดินข้างเคียงให้มาระวังชี้แนวเขต ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกำหนดนัดหมาย

3. จะต้องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ และนำรังวัดพิสูจน์ในบริเวณที่ดินให้รอบแปลง มีการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงจนครบทุกรายรอบแปลง

4. คอยติดตามเรื่องที่ดินอำเภอ เพื่อนำมาขยายปิดประกาศ และรอรับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) และแจ้งให้ทางวัดทราบว่าได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

3.การเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน และออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ (น.ส.3)

เป็นโครงการของกรมที่ดิน ซึ่งกำหนดว่าแต่ละปีจะมีการดำเนินการในท้องที่ใดบ้าง โดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า กำหนดทำการเมื่อใด เมื่อทราบว่าที่ดินของวัดใดอยู่ในเขตโครงการให้ทางวัดดำเนินการเอง หรือในกรณีที่มีมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นตัวแทนในการดำเนินการมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ คือ

3.1 ต้องทราบวันกำหนดดำเนินการของกรมที่ดิน ซึ่งปิดประกาศให้ทราบล่วงหน้า

3.2 ในวันที่เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินมาทำการรังวัดพิสูจน์ในที่ดิน ต้องเตรียมตัวเพื่อนำชี้แนวเขตรอบแปลง และทำการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงทุก ๆ แปลง

3.3 ให้ข้อมูลและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดิน

3.4 คอยติดตามเรื่อง และรอรับแจกโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก) เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และแจ้งให้ทางวัดทราบต่อไป

ปัญหาในการดำเนินการ

1. ขาดการประสานงานระหว่างทางวัดและตัวแทน(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด) ส่วนมากทางวัดคิดว่ามอบให้ดำเนินการแล้ว คงจะดำเนินการจนเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงไม่ค่อยได้ประสานงานและช่วยเหลือ ทำให้งานล่าช้าและขาดขั้นตอนในการติดตามเรื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีงานที่ต้องปฏิบัติประจำมากอยู่แล้ว ซึ่งทางวัดจะต้องประสานงานและช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะเรียบร้อย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง และที่ดินสาธารณะ เช่น ทางสาธารณะ ทำให้งานล่าช้ามาก การแก้ปัญหาจะต้องเตรียมหลักฐานของวัดให้แน่ชัด เช่น แผนที่ระวางการได้มาซึ่งที่ดินของวัด การครอบครองที่ดินของวัด และค้นหลักฐานของเอกชนข้างเคียงรอบแปลงที่สำนักงานที่ดิน เช่น การได้มาซึ่งที่ดินของแต่ละแปลง การรับรองแนวเขตที่มีมาแต่เดิมจะช่วยทำให้แก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น และถูกต้องตามหลักฐานของแต่ละฝ่าย

3. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ถ้าตัวแทน(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนัก

งานวัฒนธรรมจังหวัด) เป็นผู้ถือจ่ายเอง โดยทางวัดมอบให้จะมีปัญหาหลาย ๆ อย่าง เช่น มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ได้ สำหรับการแก้ปัญหาโดยให้ทางวัดตั้งผู้ถือจ่ายเงินค่าใช้จ่าย โดยคัดเลือกจาก ไวยาวัจกร กรรมการวัดอย่างน้อย จำนวน 1 คน และผู้ถือจ่ายเงินนี้จะต้องประสานงาน และช่วยติดตามเรื่องรับตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด) จนเสร็จการ

ประโยชน์ของโฉนดที่ดิน

1. ทำให้ผู้ถือครองที่ดิน โดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ยึดถือไว้เป็นหลักฐาน
2. ทำให้เกิดความมั่นคงในหลักกรรมสิทธิ์แก่เจ้าของที่ดิน
3. ใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของคนทั้งต่อรัฐและในระหว่างเอกชนด้วยกัน
4. ทำให้รู้ตำแหน่งที่ตั้งตลอดจนขอบเขตและจำนวนเนื้อที่ของที่ดินแต่ละแปลงได้ถูกต้อง
5. ทำให้สามารถระงับการทะเลาะวิวาท การแย่งชิงสิทธิในที่ดิน หรือการรุกรานแนวเขตที่ดินซึ่งกันและกัน
6. ทำให้เกิดการรักษา และหวงแหนในที่ดินของตน มีแรงจูงใจที่จะปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด
7. การออกโฉนดที่ดินถือว่าการสร้างหลักฐานทางทะเบียนที่ดิน สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินตามกฎหมาย
8. การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมสำหรับที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน กระทำได้โดยง่าย และไม่ต้องมีการประกาศ เว้นแต่จะเป็นเรื่องมรดก
9. เจ้าของที่ดินสามารถใช้โฉนดที่ดินเป็นหลักฐานในการประเมินทุนทรัพย์ เพื่อขอรับเงินค่าทดแทนในกรณีที่มีการเวนคืนที่ดิน ได้ทันที หรือเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการเสียค่าธรรมเนียม หรือภาษีอากรให้แก่รัฐ ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม
10. การแบ่งการครอบครองในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินกระทำได้ยาก
11. การออกโฉนดที่ดินทำให้เกิดผลดีแก่ประเทศทั้งในด้านความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และอื่น ๆ

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๘/๑๐๖๕๕

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘

เรื่อง การระวางชี้แนวเขตที่ดินของวัด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

ตามที่คณะสังฆมนตรีได้ประชุมพิจารณา เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ มีมติว่าการทำนิติกรรมอันเกี่ยวกับที่ดินของวัด คือ การขอรังวัดรับโอนด การขอแบ่งแยก การขอขอบเขตและการรับรองเขตที่ดินของวัดทั้ง ๔ ประการให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนาหรือตัวแทนของกรมการศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัด แต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาส และเมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนาจะไปรับรองแนวเขตที่ดินของวัดใด ต้องแจ้งให้เจ้าอาวาสวัดนั้นทราบก่อนทุกครั้ง นั้น

เนื่องจากปัจจุบัน กรมที่ดินมีนโยบายที่จะขยายการออกโฉนดที่ดินให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร และได้จัดทำโครงการพัฒนาที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศขึ้น ซึ่งกรมที่ดินมีความเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสว่ามีหน้าที่บำรุงรักษาจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ประกอบกับเป็นผู้ที่ทราบแนวเขตที่ดินของวัดดี น่าจะเป็นผู้ดำเนินการเรื่องดังกล่าวด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือผู้อื่นที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการแทนวัดก็จะสะดวกแก่การออกโฉนดที่ดิน ตามโครงการของกรมที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างมาก และขอให้กรมการศาสนาพิจารณาทบทวนในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง

กรมการศาสนา ได้นำเรื่องนี้เสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ในการประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑. ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลาย ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก็ดี ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ดี ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด

๒. ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าวในข้อ ๑ โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทายกทายิกาแห่งวัดนั้นอันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือ มีจำนวน ๒ หรือ ๓ ท่านให้เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าอาวาสในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด แต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดแจ้งให้อำเภอต่าง ๆ ทราบด้วย ในการนี้กรมการ
- ศาสนา ได้มีคำสั่งเจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัดผู้ปกครองทางสงฆ์ทราบอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

แจ้ง สุขเกื้อ

(นายแจ้ง สุขเกื้อ)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักงานศาสนสมบัติ

โทร. ๒๘๑๖๐๘๐ ต่อ ๓๒

สำเนาถูกต้อง

อวยพร จินาโต

(นายอวยพร จินาโต)

นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๘/๑๐๖๕๘

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘

เรื่อง การระวางชี้แนวเขตที่ดินของวัด

นมัสการ เจ้าคณะจังหวัด (มหานิกายและธรรมยุต) ทุกจังหวัด

ตามที่คณะสังฆมนตรีได้ประชุมพิจารณา เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ มีมติว่า การทำนิติกรรมอันเกี่ยวกับที่ดินของวัด คือ การขอรังวัดรับโอนด การขอสอบเขต การขอแบ่งแยก และการรับรองแนวเขตที่ดินของวัดทั้ง ๔ ประการ ให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนาหรือตัวแทนของกรมการศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัด แต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจาก เจ้าอาวาส และเมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนาจะไปรับรองแนวเขตที่ดินของวัด ต้องแจ้งให้เจ้าอาวาสวัดนั้นทราบก่อนทุกครั้ง นั้น

เนื่องจากปัจจุบัน กรมที่ดินมีนโยบายที่จะขยายการออกโฉนดที่ดิน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร และได้จัดทำโครงการพัฒนาที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศขึ้น ซึ่งกรมที่ดินมีความเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสว่ามีหน้าที่บำรุงรักษาจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ประกอบกับเป็นผู้ที่ทราบแนวเขตที่ดินของวัดดี น่าจะเป็นผู้ดำเนินการเรื่องดังกล่าวด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือผู้ที่เห็นเหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการแทนก็จะสะดวกแก่การออกโฉนดที่ดิน ตามโครงการของกรมที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างมาก และขอให้กรมการศาสนาพิจารณาทบทวนในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง

กรมการศาสนา ได้นำเรื่องนี้เสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ในการประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑. ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลาย ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก็ดี ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ดี ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด

๒. ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าวในข้อ ๑ โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทนายทนายิกาแห่งวัดนั้น อันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือ มีจำนวน ๒ หรือ ๓ ท่าน ให้เป็นผู้ดำเนินการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด แต่ในข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

จึงขอนมัสการมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดแจ้งให้เจ้าอาวาสทุกวัดซึ่งอยู่ในสังกัดของ
พระคุณเจ้าทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง
แจ้ง สุขเกื้อ
(นายแจ้ง สุขเกื้อ)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักงานศาสนสมบัติ
โทร. ๒๕๑๖๐๘๐ ต่อ ๓๒
สำเนาถูกต้อง
อวยพร จินาโต
(นายอวยพร จินาโต)
นายช่างสำรวจ ๗

๖ มกราคม ๒๕๒๕

เรื่อง การออก น.ส.๓ หรือโฉนดที่ดินของวัดร้าง

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

อ้างถึง หนังสือกรมการศาสนา ที่ ศธ ๐๔๐๘/๕๒๘๖ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๓

ตามที่แจ้งว่า กรมการศาสนาได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปขอออก น.ส.๓ ที่วัดร้างในท้องที่อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี รวม ๑๒ แปลง แต่อำเภอขัดข้องเพราะที่ดินดังกล่าวไม่ได้มีการแจ้ง ส.ค.๑ ไว้ จึงหารือว่าจะปฏิบัติอย่างไร นั้น

กรมที่ดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ บัญญัติไว้มีใจความว่า ให้ผู้ที่ครอบครองและทำประโยชน์อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ หากไม่แจ้งภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าผู้นั้นเจตนาสละสิทธิ์ครอบครองที่ดินนั้น และรัฐมีอำนาจจัดที่ดินดังกล่าวตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติไว้มีใจความว่า ที่วัดจะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าวัดไม่ได้แจ้งการครอบครอง รัฐก็ไม่มีอำนาจนำไปจัดตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เพราะขัดกับกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ ฉะนั้นโดยนัยกลับกันวัดก็ไม่ต้องแจ้งการครอบครอง ซึ่งเรื่องทำนองเดียวกันนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาเคยพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย กรมทางหลวงแผ่นดิน และกรมชลประทานไว้แล้วว่า ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินซึ่งรัฐนำมาจัดตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ได้ เพราะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ฉะนั้นจึงเห็นว่าที่ดินของวัดไม่ต้องแจ้งการครอบครอง

๒. ที่ดินวัดร้างมิใช่สมบัติของวัดใดวัดหนึ่ง ย่อมเป็นศาสนสมบัติกลาง ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาที่จะดูแลรักษาและจัดการ การที่กรมการศาสนาได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปดำเนินการขอออก น.ส.๓ จึงเป็นการถูกต้องแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และกรมที่ดินได้แจ้งทางปฏิบัติให้จังหวัดอุดรธานีทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ศิริ เกวลินสฤทธ์

(นายศิริ เกวลินสฤทธ์)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

กองหนังสือสำคัญ

โทร. ๒๒๒๖๑๓๑-๔๐ ต่อ ๒๓๔

สำเนาถูกต้อง

ยวยพวง จินาโต

(นายอวยพร จินาโต)

นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๕/ว ๔๒

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๒๙

เรื่อง การช่วยเหลือเกี่ยวกับที่ดินของวัด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๔๐๑/๓๖๗๙๐ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๙

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบงานในหน้าที่ของกรมการศาสนาในส่วนภูมิภาคให้จังหวัด เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติแทนกรมการศาสนา และได้วางแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว คือ

๑. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับจังหวัด ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาเพื่อเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการ

๒. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอประจำกิ่งอำเภอพิจารณา แล้วเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอลงความเห็นและออกหนังสือในนามอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

บัดนี้ ปรากฏว่าได้มีวัดบางวัดในส่วนภูมิภาค เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัด เช่น การขออนุญาตโฉนดที่ดิน การขอสอบเขตที่ดิน การขอรังวัดแบ่งแยก การระวางชี้แนวเขตที่ดิน การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง ฯลฯ วัดมักจะมีหนังสือไปถึงกรมการศาสนาโดยตรง เพื่อให้กรมการศาสนาจัดเจ้าหน้าที่มาดำเนินการช่วยเหลือ โดยวัดมิได้ส่งเรื่องผ่านให้จังหวัดพิจารณาช่วยเหลือก่อน จึงทำให้เกิดความสับสนและไม่ถูกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องที่วัดขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินเป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้องตามขั้นตอนกับทั้งสะดวกรวดเร็ว จึงใคร่ขอความร่วมมือจากจังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งให้วัดภายในจังหวัดทราบว่า เมื่อวัดมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัดในกรณีต่าง ๆ เมื่อต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือ ให้มีหนังสือมอบให้จังหวัดหรืออำเภอเป็นตัวแทนหรือช่วยเหลือเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยที่วัดจะต้องประสานงานและร่วมดำเนินการกับจังหวัดหรืออำเภอจนเสร็จการ

๒. เมื่อจังหวัดหรืออำเภอได้รับมอบเป็นตัวแทน หรือช่วยเหลือในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินแล้ว แต่ไม่สามารถจะดำเนินการช่วยเหลือวัดได้ ขอให้จังหวัดแจ้งให้กรมการศาสนาทราบเพื่อกรมการศาสนาจะได้พิจารณาช่วยเหลือต่อไป

อนึ่ง เรื่องนี้กรมการศาสนาได้มีหนังสือแจ้งเจ้าคณะจังหวัดเพื่อให้แจ้งวัดในสังกัดทราบ
อีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และสั่งการให้เจ้าหน้าที่ถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ
มงคล ศรีไพรวรรณ
(นายมงคล ศรีไพรวรรณ)
อธิบดีกรมการศาสนา

กองพุทธศาสนสถาน
โทร. ๒๕๑๖๑๑๓ ต่อ ๒๖
สำเนาถูกต้อง
อวยพร จินาโต
(นายอวยพร จินาโต)
นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๕/ว ๔๘

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๒๕

เรื่อง การช่วยเหลือเกี่ยวกับที่ดินของวัด

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบงานในหน้าที่ของกรมการศาสนาในส่วนภูมิภาคให้จังหวัด เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติแทนกรมการศาสนาและได้วางแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว

๑. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับจังหวัด ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาเพื่อเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการ
๒. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภوبرะจำกิ่งอำเภอพิจารณา แล้วเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ลงความเห็นและออกหนังสือในนามนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

บัดนี้ ปรากฏว่าได้มีวัดบางวัดในส่วนภูมิภาค เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัด เช่น การขออนุญาตที่ดิน การขอสอบเขตที่ดิน การขอรังวัดแบ่งแยก การระวางชี้แนวเขตที่ดิน การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง ฯลฯ วัดมักจะมีหนังสือไปถึงกรมศาสนาโดยตรง เพื่อให้กรมการศาสนาจัดเจ้าหน้าที่มาดำเนินการช่วยเหลือ โดยวัดมิได้ส่งเรื่องผ่านให้จังหวัดพิจารณาช่วยเหลือก่อน จึงทำให้เกิดความสับสนและไม่ถูกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

เพื่อให้การดำเนินการปฏิบัติงานช่วยเหลือวัด ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินให้ถูกต้องตามขั้นตอน มีความสะดวกและรวดเร็ว จึงใคร่ขอให้เจ้าคณะจังหวัดได้แจ้งให้วัดในสังกัดทราบเพื่อถือเป็นแนวในการปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อวัดมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัดในกรณีต่าง ๆ และต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือ ให้วัดทำหนังสือมอบให้จังหวัดหรืออำเภอเป็นตัวแทน หรือช่วยเหลือเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยที่วัดจะต้องประสานงานและร่วมดำเนินการกับจังหวัด หรืออำเภอจนเสร็จการ

๒. เมื่อจังหวัดหรืออำเภอได้รับมอบเป็นตัวแทน หรือช่วยเหลือในกรณีที่วัดมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ไม่สามารถจะดำเนินการช่วยเหลือทางวัดได้ หรือในขณะที่ดำเนินการมีปัญหาประการใด จังหวัดจะมีหนังสือแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ เพื่อพิจารณาช่วยเหลือต่อไป

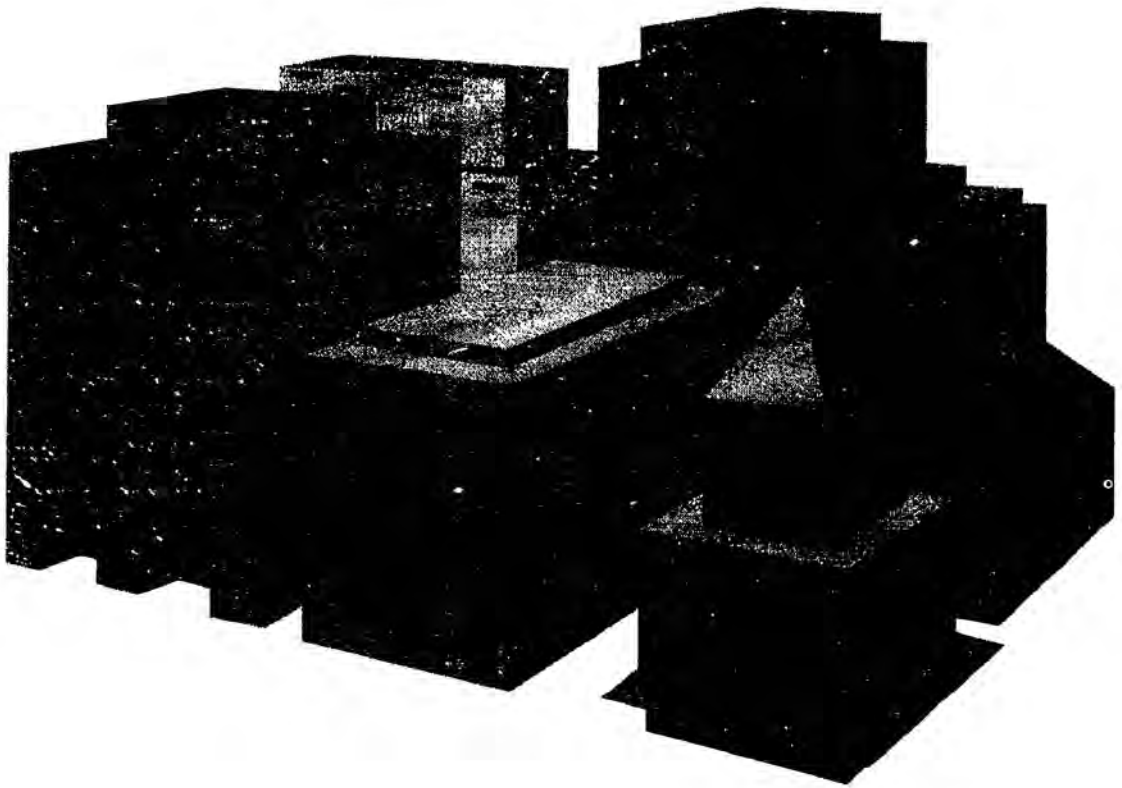
จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดทราบ และขอความกรุณาแจ้งให้วัดในสังกัดทราบ เพื่อถือเป็น
แนวปฏิบัติต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอน้อมสการด้วยความเคารพอย่างสูง

มงคล ศรีไพรวรรณ
(นายมงคล ศรีไพรวรรณ)
อธิบดีกรมการศาสนา

กองพุทธศาสนาสถาน
โทร. ๒๘๑๖๑๑๓ ต่อ ๒๖
สำเนาถูกต้อง
อวยพร จินาโต
(นายอวยพร จินาโต)
นายช่างสำรวจ ๘

การจัดให้เช่า

กฎกระทรวง^๑

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาธิการจังหวัดนั้น

ข้อ ๒ การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้โยยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อ ๔ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ ๕ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้โยยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจราคะดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส โยยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาธิการจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวัน นับแต่วันรับหมาย

๑. ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๔ ตอน ๔๔ หน้า ๗๔๔ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

การเช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ข้อที่ 4 การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่วัด ที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่กำหนดระยะเวลาเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบ จากกรมการศาสนา

วิธีการให้เช่าที่ดินของวัด ไม่ว่าจะเป็นที่ธรณีสงฆ์หรือที่กัลปนา (คือที่ดินที่เจ้าของเขาอุทิศ ให้แต่ผลประโยชน์) หรือที่ดินที่วัดกันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 ข้อที่ 2 ก็ตาม ทางวัด จะต้องทำสัญญาไว้ด้วยกันอย่างมั่นคงทุกราย

การทำสัญญานั้น ควรให้ผู้มีความรู้ทางกฎหมายได้ตรวจร่างก่อน เมื่อเห็นว่าไม่มีทางที่วัด จะเสียเปรียบแล้วจึงลงนาม

การทำสัญญาดังกล่าว มี 2 อย่าง คือ

1. สัญญานานปี หมายถึงสัญญาที่เป็นข้อผูกพันต่อกันนานเกินสามปี
2. สัญญาธรรมดา หมายถึงสัญญาที่เป็นข้อผูกพันต่อกันเพียงชั่วปีเดียวหรือไม่เกินสามปี

ในการทำสัญญาสองอย่างนี้ ถ้าเป็นสัญญาธรรมดา วัดจัดทำได้เอง แต่ถ้าเป็นสัญญานานปี ตามข้อ 1. วัดจะต้องส่งร่างสัญญานั้น ไปให้กรมการศาสนาตรวจพร้อมด้วยเอกสารเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง เมื่อ กรมการศาสนาตอบให้ความเห็นชอบแล้วจึงลงนามในสัญญาได้

วิธีขอรับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

การขอรับความเห็นชอบจากกรมการศาสนาตามข้อนี้ ให้จัดส่งเอกสารต่าง ๆ ไปพร้อมกัน คือ

1. หนังสือแสดงเหตุผลในการที่ทางวัดจะให้เช่าที่ดิน
2. แผนผังวัดฉบับสำเนา 2 แผ่น แสดงที่ดินที่วัดจะให้เช่า
3. ร่างสัญญาเช่าพร้อมด้วยเอกสารแนบท้ายสัญญา (ถ้ามี)

การจดทะเบียนสัญญา

เมื่อวัดดำเนินการทำสัญญานานปีเรียบร้อยแล้ว ถ้าที่ดินให้เช่านั้นเป็นที่มิโฉนด ให้นำ สัญญาเช่าไปจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด ถ้าเป็นที่ไม่มีโฉนด ให้นำไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ โดยไม่ชักช้า พร้อมกับนำหลักฐานการให้ความเห็นชอบของกรมการศาสนาไปแสดงแก่เจ้าหน้าที่ทะเบียนด้วย

ห้ามสร้างข้อผูกพันก่อนได้รับความเห็นชอบ

ข้อควรระวังในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงข้อนี้ คือ ในระหว่างที่รอรับคำตอบให้ความเห็นชอบ จากกรมการศาสนาอยู่นั้น ห้ามมิให้วัดรับเงิน หรือสิ่งตอบแทนใด ๆ จากผู้ขอเช่าที่ดิน อันจะทำให้เกิดภาระผูกพัน ขึ้นแก่วัด ทั้งต้องห้ามมิให้ฝ่ายผู้เช่าเข้าไปปลูกสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงบนที่ดินนั้นด้วย

ข้อ ๔ ให้กรมการศาสนา กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ระบุให้การดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง จึงต้องออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติและเพื่อให้การจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้เป็นไปโดยเรียบร้อย

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑

เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

ด้วยในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้ว ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ยังกำหนด แนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณะสงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นตาม กาลสมัย ทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาสต้องถูก ต่ำหนีดเบียน และมีได้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติอีกประการหนึ่ง ถึงเวลาแล้วที่ควรจะต้องดำเนินแนวนโยบาย เกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติการ ดังนี้

๑. วัดใดมีผู้ขอเช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ ในการแสวงหาประโยชน์ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้าง งบประมาณ ผลประโยชน์ที่วัดจะพึงได้รับ ทั้งเงินบำรุงวัดทั้งค่าเช่าที่ดินอาคาร ร่างสัญญาการก่อสร้างไปยังกรม การศาสนาเพื่อเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณาก่อน

๒. ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ กรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้นๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๓. วัดจะทำสัญญาเช่าได้ ในเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ที่ประชุมมหาเถรสมาคมครั้งนั้น มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอ และให้กรมการศาสนาแจ้งมติ เรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าอาวาสภายในสังกัด ให้ถือเป็นหลักปฏิบัติตามมติเรื่องนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

บันทึกข้อความ

มทคณกระทรวงการ พศป.

ส่วนราชการ

ที่ ..... วันที่ 17 กันยายน 2534

เรื่อง ขอใช้ที่ดินวัดสุเทพธารามสร้างหลุมหลุมภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

ทว ย จังหวัดนครศรีธรรมราช แจ้งว่า ใ้รับการเสนอแนะจากคุณชวัญแก้ว วัชรโรทัย รองราชเลขาธิการสำนักพระราชวัง และเลขาธิการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ว่า ควรจัดสร้างอาคารหลุมภัยขึ้นที่ตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ราษฎรใ้ใช้อาศัยหลุมภัยเมื่อเกิดวากภัยและอุทกภัย ส่วนในยามปกติจะใ้เป็นอาคารจกนิทรรศการแสดงเหตุการณ์มหาวากภัย ปี พ.ศ.2505 เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือใ้เป็นสถานที่เล่นกีฬาในร่มก็ได้ ซึ่งจังหวัดใ้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์แก่ราษฎร เป็นอย่างมากในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินอันอาจจะเกิดจากวากภัยและอุทกภัย จึงใ้เสนอโครงการของงบประมาณไปยังกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต่อมากรมโยธาธิการใ้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการสำรวจและใ้สถานที่ที่จะใ้ก่อสร้างอาคารหลุมภัยที่เหมาะสมคือบริเวณที่ตำบลวัดสุเทพธาราม หมู่ที่ 1 ตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง เนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ ต่อมา จังหวัดใ้รับแจ้งจากสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนว่า คณะกรรมการจัดสร้างหลุมหลุมภัยจากวากภัยและอุทกภัยในพื้นที่ชุมชนใ้ประชุมเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2533 และใ้มอบใ้จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอใ้ที่ดินของวัดสุเทพธาราม เพื่อใ้เป็นที่สำหรับสร้างหลุมหลุมภัยดังกล่าว ซึ่งในการนี้จังหวัดใ้ขออนุญาตใ้ที่ดินวัดใ้โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาใ้เจ้าอาวาสวัดสุเทพธาราม ซึ่งเจ้าอาวาสอนุญาตและทางวัดใ้ใ้สำเนาหนังสือใ้เจ้าคณะฝ่ายสงฆ์ตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคใ้ทราบแล้ว จึงเสนอกรมการศาสนาเพื่อพิจารณา

สำนักงานศาสนสมบัติใ้ตรวจสอดส่องบริเวณที่ตั้งวัดแล้วปรากฏว่า วัดสุเทพธารามมีเนื้อที่ประมาณ 53 ไร่เศษ มีถนนสาคำลัดคียบ้านแบ่งที่ดินออกเป็นสองส่วน ด้านทิศใ้เป็นบริเวณที่ตั้งวัดส่วนด้านทิศเหนือเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ เป็นที่ว่างเปล่าไม่มีการจัดประโยชน์ จึงเห็นเป็นการสมควรที่วัดจะใ้ที่ทำการปกครอง (ฝ่ายกิจการพิเศษ) ใ้ที่ดินแปลงดังกล่าวเนื้อที่ 4 ไร่เศษ เพื่อสร้างหลุมหลุมภัยจากวากภัยและอุทกภัยโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาใ้ที่ดิน เนื่องจากเป็นการใ้ที่ดินเพื่อประโยชน์ต่อประชาชน เมื่อใ้กับความเดือดร้อนเมื่อเกิดวากภัยและอุทกภัย แต่เมื่อหมดความจำเป็นในการใ้ที่ดินแปลงนี้ใ้ส่งมอบที่ดินแก่วัดทันที

กรมการศาสนาจึงสั่งใ้หน้าเสนอคณะกรรมการ พศป. เพื่อพิจารณา

ได้นำเสนอคณะกรรมการ พศป. ในการประชุมครั้งที่ 18/2534 วันที่ 13 กันยายน 2534
เพื่อพิจารณาแล้ว

ที่ประชุมเห็นว่าที่ดินเป็นที่ของวัด เจ้าอาวาสให้ใช้ที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนไม่ชอบด้วย
พระวินัย จึงมีมติให้กรมการศาสนาแจ้งวัดเพื่อพิจารณา
จึงเวียนมาเพื่อโปรดส่งสำนักงานศาสนสมบัติดำเนินการต่อไป.

e →

(นายสมศักดิ์ เล่าหัดดี)

ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ
เลขาธิการคณะกรรมการ พศป.

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ 18/2540

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๒๑/๒๕๔๐

เรื่อง การทำสัญญาและจดทะเบียนทางภรรยาของฆราวาสที่วัดหรือ
ที่ธรณีสงฆ์ของวัด

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาลสมทบคดี

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ 18/2540 เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2540
เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40
บัญญัติว่า "การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎ
กระทรวง" กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) กำหนดวิธีการ
เพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าการกระทรวง
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) กำหนดวิธีการดำเนินการไว้แต่เฉพาะการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา
หรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไป
ถึงวิธีการในการจดทะเบียนทางภรรยาของฆราวาส ซึ่งกรมการศาสนาสมควรแก้กฎกระทรวง ฉบับที่ 2
(พ.ศ. 2511) ให้ครอบคลุมไปถึงเรื่องจดทะเบียนทางภรรยาของฆราวาสด้วย เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญไม่
น้อยกว่าเรื่องการให้เช่า กรมการศาสนาจึงได้แก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511)
ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งต้องใช้เวลาอีก
นานกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 37
บัญญัติไว้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
นอกจากนี้แล้วตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2535) ยังกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับ
ด้วยวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติวัดให้เป็นไป
ด้วยดียิ่งขึ้นตามกาลสมัย ทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้อง
มิให้เจ้าอาวาสต้องถูกดำเนินคดี และมิให้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัด
ศาสนสมบัติวัดอีกประการหนึ่ง สมควรที่จะดำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ
สาธารณูปการ ให้ครอบคลุมถึงเรื่องจดทะเบียนทางภรรยาของฆราวาสด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้
จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติได้ ดังนี้

1. หากวัดใดมีผู้ขอทำสัญญาเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดเพื่อเป็นทางเข้าออก ไม่ว่าจะมีการกำหนดระยะเวลาเช่าก็ตาม ให้วัดจัดทำในลักษณะสัญญาการจำยอมเท่านั้น

2. ในการที่มีผู้ขอทำสัญญา และจดทะเบียนทางราชการจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแผนผังสังเขปประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ที่ดินแปลงที่ขอใช้ทางราชการจำยอม ขนาดของทางราชการจำยอม เช่น ความกว้าง ความยาว และจำนวนเนื้อที่ โดยเข้ามาตราส่วนให้ชัดเจน สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เงินบำรุงวัด เงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ ไปยังกรมการศาสนา เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อน

3. ให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่กรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้น ๆ และหลักฐานครบถ้วนถูกต้อง แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

4. วัดจะทำสัญญาและจดทะเบียนการจำยอมได้ต่อเมื่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

กรมการศาสนาเห็นควรนำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณาก่อนจะนำเสนอมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นชอบตามข้อเสนอกฎกระทรวงการศาสนาจะได้แจ้งมติเรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าอาวาสวัดทุกวัดภายในสังกัด ให้ถือปฏิบัติต่อไป

ได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ในการประชุมครั้งที่ 6/2540 วันที่ 23 มิถุนายน 2540 พิจารณาแล้ว

ที่ประชุมมีมติควรให้ความเห็นชอบตามที่กรมการศาสนาเสนอ และให้นำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

วิบูลย์ รักธรรม
(นายประยูร รักธรรม)
ค.ร. มจร. มทพ.๒๐.๕๑๑
๘ ก.ค. ๕๐

การจัดทำทะเบียน ทรัพย์สินของวัด

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ. ศ. ๒๕๑๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้ไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาราชการจังหวัดนั้น

ข้อ ๒ การกั้นที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสวัดให้เยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อ ๔ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่วัดที่กั้นไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่กำหนดระยะเวลา การเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ ๕ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้เยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและลงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตรา ดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส เยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูก หมายเรียก เข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาส แจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาราชการจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบ ไม่ช้ากว่าห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๘ ให้กรมการศาสนากำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

(ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2535

มาตรา 31 วัดมีสองอย่าง

- (1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
  - (2) สำนักสงฆ์
- ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล
เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- (1) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- (2) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (3) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

มาตรา 34 การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้แต่โดยพระราชบัญญัติ
เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำขาดกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อผู้กัณฑ์วัดหรือกรรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สิน
อันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา 35 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการ
บังคับคดี

คำแนะนำการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๕ ตอน ๘๘ หน้า ๗๘๘ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๑) ให้ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดทุกส่วนทุกระดับ จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับนี้

โดยที่ ข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว บัญญัติว่า “การได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัดให้ลงทะเบียนของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดินเมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนั้น”

คำว่าทรัพย์สินตามกฎหมายฉบับนี้ หมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มาเป็นสมบัติของวัด แต่โดยที่สิ่งของบางอย่างเป็นของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยเกินไป การพิจารณาว่าควรจะกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัด ควรอาศัยพระวินัยเป็นหลักด้วย ทรัพย์สินประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ก็ตรงกับที่เรียกว่า “ของสงฆ์” นั้นเอง แต่ก็มีข้อควรกำหนดลงไว้เพื่อมิให้ผิดพลาดดังนี้ คือ

- เงิน ต้องลงบัญชีทุกบาททุกสตางค์
- ที่ดิน ต้องลงบัญชีทุกส่วนของเนื้อที่
- อาคารถาวร ต้องลงบัญชีทุกหลัง
- สิ่งของมีค่า ต้องลงบัญชีทุกอย่าง
- สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราว เจ้าอาวาสพิจารณา

ตามสมควร

วัดจะต้องมีสมุทตะเบียนทรัพย์สินไว้อย่างน้อย ๒ เล่ม

(ไม่รวมบัญชีเงิน) คือ

(๑) ทะเบียนสังหาริมทรัพย์ สำหรับจดของเคลื่อนที่ได้

(๒) ทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ สำหรับจดของเคลื่อนที่ไม่ได้ สมุทตะเบียน

ให้ใช้ตามแบบของกรมการศาสนา

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

๑. เมื่อได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัด ก็ให้แยกลงทะเบียน ๒ เล่มนั้น เล่มใดเล่มหนึ่งตามแต่ประเภททรัพย์สินนั้น คือสิ่งใดเป็นสังหาริมทรัพย์ก็นำลงทะเบียนสังหาริมทรัพย์ สิ่งใดเป็นอสังหาริมทรัพย์ก็นำลงทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ โดยใช้แบบ สบว. ๑ เช่นเดียวกัน

การได้ที่ดินมาเป็นของวัด

๒. เฉพาะการได้มาซึ่งที่ดิน มีวิธีปฏิบัติพิเศษกว่าทรัพย์สินอย่างอื่น ที่ดินดังกล่าวนี้หมายถึง

- ที่ดินตรงที่ตั้งวัดนั่นเอง
- ที่ดินของวัดแต่อยู่นอกเขตวัดออกไป ที่เรียกว่า ที่ธรณีสงฆ์
- ที่ดินอันงอกงามต่อเติม จากที่ดินเดิมของวัด
- ที่ดินที่ผู้บริจาคยกให้แก่ผลประโยชน์ ที่เรียกว่า ที่กัลปนา

เมื่อวัดได้มาซึ่งที่ดินจากผู้ใด ให้ขอรับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน

มาจากผู้นั้นด้วย

เอกสารสำนักงานศาสนสมบัติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทส.ว.)

ศบว.1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินรายนี้ ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด
(ทส.ว.)

สพว.1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทส.ว.)

สพ.ว.1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทส.ว.)

ศบว.1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

การจัดทำบัญชีวัดและทรัพย์สินของวัด

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 วัดในพระพุทธศาสนาเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้น กิจการและทรัพย์สินของนิติบุคคล ซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองดูแลก็คือเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการให้เข้าไปตามข้อกำหนดคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ข้อ 6 “ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวังกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดแห่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับ จ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง” และข้อ 8. “ให้กรมการศาสนา กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัด เกี่ยวกับการ ดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้” โดยกฎกระทรวงข้อนี้ กรมการศาสนาได้กำหนดแบบพิมพ์ต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้วัดใช้ ดังต่อไปนี้

1. ทะเบียนทรัพย์สินของวัด
2. ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์
3. ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัย
4. แบบสัญญาต่าง ๆ
5. บัญชีรับจ่ายเงิน
6. บัญชีงบประมาณ
7. ใบเสร็จรับเงิน
8. กระดาษเขียนแผนผังวัด

ดังนั้น ตามข้อ 8. ดังกล่าว ตามที่กำหนดไว้ยังขาดบัญชีที่จำเป็นต้องใช้คือ สมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภท เพราะตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ข้อ 5. “การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคล ที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ให้ฝากในนามของวัด” ต่อมาในปี 2542 กรมการศาสนาได้กำหนดแบบบัญชีขึ้นอีก 2 เล่ม คือ

1. สมุดเงินสด
2. บัญชีแยกประเภท

2. เงินผลประโยชน์ของวัด ให้วัดเก็บไว้ได้ 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) เป็นอย่างมาก ส่วนที่เกินจาก 3,000 บาท ไปเท่าไรให้นำฝากไว้กับหน่วยราชการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. กรมการศาสนา
2. อำเภอ ที่วัดนั้นตั้งอยู่
3. จังหวัดที่วัดนั้นตั้งอยู่ หรือ
4. ธนาคาร

หากการนำฝากหน่วยงานดังกล่าวไม่สะดวก จะนำฝากไว้กับนิติบุคคลก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อนจึงนำฝาก

วิธีเสนอขอรับความเห็นชอบ ให้วัดทำหนังสือระบุชื่อนิติบุคคลที่วัดประสงค์ จะนำเงินฝาก ระบุจำนวนเงินที่จะนำฝาก ระบุจำนวนคอกผลที่วัดจะพึงได้จากการนำฝาก และให้สังฆราสารของนิติบุคคลนั้นไปด้วย ซึ่งการขอรับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ดังกล่าว หมายถึงการเปิดบัญชีครั้งแรกเท่านั้น เมื่อวัดจะนำฝากเพิ่มเติม ไม่ต้องขอความเห็นชอบอีก

ในการเปิดบัญชีเงินฝาก ในการทำใบนำส่งเงินฝากแต่ละคราวก็ดี ให้ระบุชื่อ บัญชีว่า “เงินของวัด.....” ห้ามฝากในนามบุคคล หรือระบุชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นเจ้าของเงิน

ในกรณีที่ฝากเงินไว้กับธนาคาร ให้ระบุชื่อผู้มีอำนาจถอนเงินไว้อย่างน้อย 3 คน คือ

1. เจ้าอาวาส
2. ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้ง
3. ผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นสมควร

แต่การสั่งจ่ายให้ลงนามในเช็คสั่งจ่ายพร้อมกัน โดยมีเจ้าอาวาสลงนามด้วย ทุกครั้ง จึงถอนเงินได้

3. เงินการกุศล การดูแลรักษาตลอดจนการใช้จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามความประสงค์ ใ้ได้อย่างชัดเจนว่า จะให้เก็บรักษาที่ไหน อย่างไร วัดก็อาจปฏิบัติเช่นเดียวกับการเก็บรักษาเงินผลประโยชน์โดยอนุโลม

4. การจัดทำบัญชีวัด จะต้องปฏิบัติดังนี้

- 4.1 การทำบัญชี จะต้องเป็นรอบระยะเวลา 1 ปีปฏิทิน โดยเริ่มจาก 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของทุกปี
- 4.2 บัญชีวัดที่ให้จัดทำนั้น มีสมุดเงินสดและบัญชีแยกประเภทเพียง 2 เล่ม
- 4.3 สมุดเงินสดจะใช้บัญชี 3 ช่อง โดยมีช่องรายรับ รายจ่าย และคงเหลือ วัดจะต้องยกยอดเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม ของปีที่แล้ว ยกมาเป็นเงินสดคงเหลือยกมา ณ 1 มกราคม ของปีที่ทำบัญชี และการลงบัญชีเงินสดจะต้องลงทุกวัน ในวันที่มีการรับ จ่ายเงิน จนถึงสิ้นเดือนแต่ละเดือน ก็ให้รวมยอดทุกสิ้นเดือน และบวกเลขรวมยอดทุกเดือนเป็นช่องรวมแต่ต้นปี การที่ลงบัญชีสมุดเงินสดเพื่อให้ทราบว่ามีเงินสดคงเหลือในมือเท่าไร
- 4.4 หลังจากลงบัญชีในสมุดเงินสดแล้ว จะต้องทำรายการรับ และจ่ายทุกรายการ ไปลงบัญชีในบัญชีแยกประเภท โดยแยกประเภทของเงินที่รับ และเงินที่จ่ายไปด้วยว่ามีรายรับ รายจ่าย แต่ละประเภทเท่าไร และรวมยอดแต่ละเดือนของรายรับและรายจ่ายแต่ละประเภทว่ามีเท่าไรและให้รวมยอดแต่ละเดือนเป็นยอดรวมแต่ต้นปี เพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานบัญชีรับจ่ายในทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง และรายงานงบปีแสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี โดยรายงานปีละ 1 ครั้ง
- 4.5 เมื่อจัดทำบัญชีโดยสมุดบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภทให้เป็นปัจจุบันแล้ว ให้วัดเก็บรักษาไว้ที่วัด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ขอเป็นวัดพัฒนา และเมื่อมีชาวบ้านมาร้องเรียนเรื่องการเงินของวัด
- 4.6 เมื่อจัดทำบัญชีวัดทั้ง 2 เล่มแล้ว ให้วัดนำตัวเลขรายละเอียดของรายรับ แต่ละประเภท รายจ่ายแต่ละประเภท ในแต่ละเดือนจัดทำรายงานบัญชีรายรับ รายจ่ายของวัด เพื่อส่งสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในทุก 1 เดือน และจัดทำงบปีแสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี โดยรายงานปีละ 1 ครั้ง โดยส่งรายงานไปยังสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
- 4.7 หน้าบัญชีในสมุดเงินสด ให้ใช้หน้าบัญชีในบัญชีแยกประเภท เช่น รายรับเงินบริจาค ที่ใส่สมุดเงินสดหน้า 1 ก็ให้ใส่ตัวย่อเป็นหน้าบัญชี ย.1 ในสมุดเงินสด และในบัญชีแยกประเภท หน้าบัญชีให้ใส่ ง.ส.1 คือยกมาจากสมุดเงินสดหน้า 1

4.8 การลงบัญชีในสมุดเงินสดและบัญชีแยกประเภท จะต้องนำเลขที่ใบเสร็จรับเงินและจ่ายเงิน มาลงบัญชีทุกครั้ง

เมื่อเจ้าอาวาสได้มอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดทำบัญชีแล้ว ความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสยังไม่สิ้นสุด เจ้าอาวาสจะต้องตรวจตราดูแลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีด้วยว่าได้ปฏิบัติโดยเรียบร้อยและถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง ระยะเวลาที่เจ้าอาวาสจะตรวจ ควรตรวจทุกเดือนไม่ควรทิ้งระยะเวลานานเกินไป นอกจากนี้ยังตรวจได้เสมอ ในเมื่อมีความประสงค์จะตรวจ เมื่อเจ้าอาวาสได้ตรวจบัญชีถึงหน้าใดแล้ว ก็ให้ลงบันทึกไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของหน้าบัญชีนั้นว่า “ตรวจแล้ว” พร้อมกับลงนามและวันที่ตรวจกำกับไว้ด้วย ในการตรวจตราดูแลบัญชี เจ้าอาวาสอาจมอบหมายให้ภิกษุรูปอื่น ที่มีความรู้ทางบัญชีทำการตรวจแทนก็ได้

การตรวจบัญชีนั้น จะต้องตรวจสอบหลักฐานในการลงบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน โดยเอาเลขที่ของใบเสร็จรับเงินมาลงบัญชีด้วย แต่บางครั้งวัดจะจ่ายเงินค่าจ้างคนงาน ซึ่งยากที่จะเรียกได้ วัดจะต้องทำหลักฐานให้เซ็นหรือใช้ใบสำคัญรับเงินก็ได้บางครั้ง เช่น วัดจ่ายค่าเช่ารถยนต์ หรือค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ซึ่งไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินได้ ก็ต้องใช้ใบสำคัญรับเงินแทน

5. การจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน

การลงทะเบียนทรัพย์สินของวัด เช่น วัดซื้อครุภัณฑ์มาใช้ในวัด หรือมีผู้บริจาคให้วัด ก็ต้องแยกประเภททรัพย์สินแต่ละอย่าง เช่น โต๊ะขนาดต่าง ๆ ก็ต้องแยกตามขนาดด้วย และเก้าอี้ก็ต้องแยกขนาดเก้าอี้ และให้รหัสของทรัพย์สินแต่ละประเภทไว้ และพันทักษของทรัพย์สินแต่ละประเภท เพื่อสะดวกในการบันทึกบัญชีทรัพย์สินของวัด และเมื่อมีการจำหน่ายทรัพย์สินก็ต้องนำมาลงในบัญชีที่บันทึกไว้ว่าได้มีการจำหน่ายเพราะสาเหตุใด

วัดเทพประสิทธิ์ มีรายการบัญชีประจำเดือน มกราคม 2542 ดังนี้

1 มกราคม 2542	ยอดเงินสด ขกมา	120,000	บาท
1 มกราคม 2542	ยอดเงินฝากธนาคาร ขกมา	525,000	บาท
แยกเป็นรายละเอียด ดังนี้			
1.	เงินฝากประจำ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	400,000	บาท
2.	เงินฝากออมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	125,000	บาท
1 มกราคม 2542	พันธบัตรรัฐบาล จำนวน	2,500,000	บาท
2 มกราคม 2542	วัดรับค่าเช่าที่ดินของวัด จำนวนเงิน	135,000	บาท
3 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าไฟฟ้า ประจำเดือน ธันวาคม 2541 จำนวนเงิน	4,500	บาท
4 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าโทรศัพท์ ประจำเดือน ธันวาคม 2541 จำนวนเงิน	2,000	บาท
5 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าธรรมเนียมจากการให้เช่าที่วัด จำนวนเงิน	57,000	บาท
6 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าบำรุงจากการให้เช่าที่วัด จำนวนเงิน	215,000	บาท
7 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินบริจาคจากผู้บริจาคให้วัด จำนวนเงิน	24,500	บาท
8 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินจากการขายทรัพย์สินที่ระงุดแล้ว จำนวนเงิน	15,300	บาท
9 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าก่อสร้างซ่อมแซมกุฏิให้แก่ผู้รับเหมา จำนวนเงิน	40,000	บาท
10 มกราคม 2542	วัดได้รับนิคมกศของพระทั้งวัด เป็นเงิน	54,900	บาท
11 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าภาษีโรงเรือนสำหรับที่ดินของวัดให้เขต สำหรับภาษีโรงเรือนปี 2541 เป็นเงิน	150,000	บาท
12 มกราคม 2542	วัดได้รับดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จากเงินฝากประจำ เป็นเงิน	10,300	บาท
17 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าจ้างคนงานสำหรับดูแลรักษาความสะอาดของวัด เป็นเงิน	1,000	บาท
18 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินบริจาคจากนางทรัพย์ ใจเย็น เป็นเงินสด	100,000	บาท
19 มกราคม 2542	วัดได้รับดอกเบี้ยพันธบัตร เป็นเงินสด จำนวน และวัดได้นำฝากธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ประเภทฝากเพื่อเรียกแล้ว	120,000	บาท
20 มกราคม 2542	วัดได้จ่ายค่าเช่ารถยนต์สำหรับพระที่ไปติดต่องานให้กับวัด เป็นเงิน	500	บาท
22 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าหนังสือพิมพ์รายวัน ประจำเดือนธันวาคม 2541 เป็นเงิน	300	บาท
23 มกราคม 2542	วัดได้จ่ายค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ สำหรับที่ใช้ในกิจการของวัด เป็นเงิน	1,200	บาท
24 มกราคม 2542	วัดได้จ่ายเครื่องคัมสำหรับงานฉลองสมโภชน์ ประจำปีของวัด เป็นเงิน	400	บาท
25 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าเช่าที่ออกร้านในงานฉลองสมโภชน์ ประจำปีของวัด เป็นเงิน	5,000	บาท
26 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าติดกัณฑ์เทศน์ เป็นเงิน	3,540	บาท
27 มกราคม 2542	วัดได้เงินจากการขายกระดาษหนังสือพิมพ์ จำนวน	470	บาท
28 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าขนขยะให้แก่เขต ประจำเดือนธันวาคม 2541 เป็นเงิน	100	บาท
28 มกราคม 2542	วัดจ่ายเงินซื้อเครื่องกระจายเสียง 1 ชุด จำนวนเงิน	30,000	บาท

เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
	ยอดยกมา				120,000
	ค่าเช่าที่ดิน	บ.1	135,000 -		255,000
	ค่าไฟฟ้าเดือน ธันวาคม 2541	บ.2		4,500 -	250,500
	ค่าโทรศัพท์เดือน ธันวาคม 2541	บ.3		2,000 -	248,500
	ค่าธรรมเนียมจากการให้เช่า	บ.4	57,000 -		305,500
	ค่าบำรุงจากการให้เช่าที่วัด	บ.5	215,000 -		520,500
	เงินบริจาค	บ.6	24,500 -		545,000
	รับเงินจากการขายทรัพย์สินที่ชำรุด	บ.7	15,300 -		560,300
	ค่าก่อสร้างซ่อมแซมกุฏิ	บ.8		40,000 -	520,300
	ค่านิคมภักข์ของพระทั้งวัด	บ.9	54,000 -		574,300
	ค่าภาษีโรงเรือน	บ.10		150,000 -	424,300
	ค่าจ้างคนทำความสะอาด	บ.11		1,000 -	423,300
	เงินบริจาค	บ.6	100,000 -		523,300
	คอกเบี้ยรับจากพันธบัตรเป็นเงินสด	บ.12	120,000 -		643,300
	นำฝากคอกเบี้ยเข้าบัญชี ช.กรุงเทพฯ - ประเภทเพื่อเรียก	บ.13		120,000 -	523,300
	ค่าเช่ารถยนต์	บ.14		500 -	522,800
	ค่าหนังสือพิมพ์เดือน ธันวาคม 2541	บ.15		300 -	522,500
	ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	บ.11		1,200 -	521,300
	ค่าเครื่องพิมพ์	บ.11		400 -	520,900
	ค่าเช่าที่ออกกรวน	บ.1	5,000 -		525,900
	ค่าภิกขุภัตเทศน์	บ.6	3,540 -		529,440
	ค่าขายกระดาษหนังสือพิมพ์	บ.7	470 -		529,910
	ค่าขนส่งใบเช็ค เดือน ธันวาคม 2541	บ.11		100 -	529,810
	ซื้อเครื่องขยายเสียง 1 ชุด	บ.15		30,000 -	499,810
	รวมเดือนนี้		729,810 -	350,000 -	499,810
	รวมยกมา		729,810 -	350,000 -	499,810

เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
	ขอยกมา				-
	วัดรับค่าเช่าที่ดินของวัด	งค.1	135,000 -		135,000 -
	รับค่าเช่าที่ออกงานฉลองสม- โภชน์	งค.1	5,000 -		140,000 -
	รวมเดือนนี้		140,000 -		140,000 -
	รวมทั้งหมด		140,000 -		140,000 -

ค่าไฟฟ้า

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
2542	ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1	ยอดยกมา				-	-
	3	เงินสด (จ่ายค่าไฟฟ้าเดือน ธันวาคม 2541)	งค.1		4,500	-	4,500
		รวมเดือนนี้			4,500	-	4,500
		รวมแต่ต้นปี			4,500	-	4,500

วัน เดือน ปี 2542	เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
มกราคม	1	ยอดยกมา				
	4	เงินสด (จ่ายค่าโทรศัพท์เดือน ธันวาคม 2541)	งส.1		2,000 -	2,000 -
		รวมเดือนนี้			2,000 -	2,000 -
		รวมแต่ต้นปี			2,000 -	2,000 -

ค่าบำรุงจากการให้เช่าที่ดิน

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ		รายจ่าย		ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี						
มกราคม	1		ขอดขกมา						-	-
	6		เงินสด (รับเงินค่าบำรุงจากการ ให้เช่าที่)	งส.1	215,000	-			215,000	-
			รวมเดือนนี้		215,000	-			215,000	-
			รวมแต่ต้นปี		215,000	-			215,000	-

เงินบริจาค

วัน เดือน ปี 254๒	เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
มกราคม	1	ยอดยกมา				- -
	7	เงินสด (รับเงินบริจาค)	งส.1	24,500 -		24,500 -
	18	เงินสด (รับเงินบริจาค)	งส.1	100,000 -		124,500 -
	26	เงินสด (รับเงินค่าติดกัญท์เทศน์)	งส.1	3,540 -		128,040 -
		รวมเดือนนี้		128,040 -		128,040 -
		รวมแต่ต้นปี		128,040 -		128,040 -

เงินจากการขายทรัพย์สินที่ชำรุดและหนังสือพิมพ์

หน้า ๗

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ยอดยกมา				- -
	8	เงินสด (รับเงินจากการขาย ทรัพย์สินชำรุด)	งส.1	15,300 -		15,300 -
	27	เงินสด (รับเงินจากการขายกระดาษ หนังสือพิมพ์	งส.1	470 -		15,770 -
		รวมเดือนนี้		15,770 -		15,770 -
		รวมแต่ต้นปี		15,770 -		15,770 -

กำช่อมแซมภูมิ

วัน เดือน ปี 2542	เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
มกราคม	1	ขอยกมา				-	-
	9	เงินสด (จ่ายค่าก่อสร้างซ่อมแซมภูมิ)	งส.1		40,000 -	40,000	-
		รวมเดือนนี้			40,000 -	40,000	-
		รวมแต่ต้นปี			40,000 -	40,000	-

เงินนิตยภัต

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1		ยอดยกมา				--	-
	10		เงินสด (รับเงินนิตยภัต)	งส.1	54,000	-	54,000	-
			รวมเดือนนี้		54,000	-	54,000	-
			รวมแต่ต้นปี		54,000	-	54,000	-

วัน เดือน ปี 2542		เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
มกราคม	i		ขอยกมา				-	-
	ii		เงินสด (จ่ายค่าภาษีโรงเรียน)	งส.1		150,000 -	150,000	-
			รวมเดือนนี้			150,000 -	150,000	-
			รวมแต่ต้นปี			150,000 -	150,000	-

วัน	เดือน	ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
2542			ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1			ยอดยกมา				-	-
	17			เงินสด (จ่ายค่าจ้างคนงาน รักษาความสะอาด)	งส.1		1,000 -	1,000	-
	22			เงินสด (จ่ายค่านั่งรถไฟพิมพ์)	งส.1		300 -	1,300	-
	23			เงินสด (จ่ายค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์)	งส.1		1,200 -	2,500	-
	24			เงินสด (จ่ายค่าเครื่องดัด)	งส.1		400 -	2,900	-
	28			เงินสด (จ่ายค่าขนขยะให้เขต	งส.1		100 -	3,000	-
				รวมเดือนนี้			3,000 -	3,000	-
				รวมแต่ต้นปี			3,000 -	3,000	-

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (ฝากประจำ)

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ยอดยกมา				400,000 -
	12	ดอกเบี้ยรับ (รับจากธนาคารและ สมทบฝากต่อ)		10,300 -		410,300 -
		รวมเดือนนี้		10,300 -		410,300 -
		รวมแต่ต้นปี		410,300 -		410,300 -

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (ฝากเผื่อเรียก)

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ยอดยกมา				125,000 -
	19	เงินสด (รับดอกเบี้ยจากพันธบัตร เป็นเงินสดและนำฝากธนาคาร)	งฟ.1	120,000 -		245,000 -
		รวมเดือนนี้		120,000 -		245,000 -
		รวมแต่ต้นปี		245,000 -		245,000 -

ดอกเบ็ญรับจากธนาคาร

วัน เดือน ปี 2542		เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
มกราคม	1		ยอดยกมา				-	-
	12		ธนาคาร (ได้รับดอกเบ็ญและ สมทบฝากต่อ)		10,300 -		10,300 -	
			รวมเดือนนี้		10,300 -		10,300 -	
			รวมแต่ต้นปี		10,300 -		10,300 -	

ดอกเบี้ยรับจากพันธบัตร

หน้า 13

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ		รายจ่าย		ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี						
สิงหาคม	1		ขอยกมา							-
	19		เงินสด (รับดอกเบี้ยจากพันธบัตร เป็นเงินสด)	งท.1	120,000	-			120,000	-
			รวมเดือนนี้		120,000	-			120,000	-
			รวมแต่ต้นปี		120,000	-			120,000	-

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ		
2542		ใบเสร็จ		บัญชี					
ธันวาคม	1		ยอดยกมา	งส.1			-	-	
	20		เงินสด (จ่ายค่าเช่ารถยนต์ให้พระ)			500	-	500	-
			รวมเดือนนี้			500	-	500	-
			รวมแต่ต้นปี			500	-	500	-

วัด.....
 งบปี แสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือ
 สำหรับปีสิ้นสุด ๓1 ธันวาคม .....

ทว. ๖

รายรับ	จำนวนเงิน	รวมเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน
ยอดคงเหลือยกมา 1 ม.ก.		x,xxx		
เงินสด	xx,xxx บาท		ค่าก่อสร้างซ่อมแซม	xxx -
เงินฝากธนาคาร	xx,xxx บาท		เงินมียกมัด เงินเดือน ค่าใช้สอย	xxx -
พันธบัตรรัฐบาล	xx,xxx บาท		ค่าภาษี	xxx -
รวม	บาท		ค่าส่วนลดจากการจัดประโยชน์ ๕%	xxx -
ค่าเช่า	xxx -		ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์	xxx -
เงินช่วยค่าภาษี	xxx -		รายจ่ายอื่น ๆ	xxx -
ค่าธรรมเนียม	xxx -		๑๓๑	
ค่าบำรุง	xxx -			
ค่าดอกเบี้ย	xxx -			
เงินการกุศลต่าง ๆ	xxx -			
รายรับอื่น ๆ	xxx -			
๑๓๑				
รวมทั้งสิ้น	xx,xxx -		รวมทั้งสิ้น	xx,xxx -

หมายเหตุ ยอดคงเหลือ 31 ธ.ค..... จำนวน..... บาท ประกอบด้วยเงินสด.....บาท
 เงินฝากกรมการศาสนา..... บาท ฝากจังหวัด..... บาท ฝากอำเภอ.....บาท
 ฝากธนาคาร..... บาท พันธบัตรรัฐบาล..... บาท
 (ลงนาม)..... (ลงนาม).....
 ไขอาวาส

ไขอาวาสหรือผู้จัดประโยชน์
 (ลงนาม).....
 ผู้ตรวจสอบบัญชี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

"มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา มติตั้งคณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งย่อมมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแล หน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่า เป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๘๑ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า"
